

REPUBLIKA E KOSOVËS / REPUBLIKA KOSOVA

E. Rev.br. 3/24

VRHOVNI SUD KOSOVA u Veću sudija, Milena Đerić, predsednik veća, Beshir Islami i Zenel Leku, članovi veća, u pravnoj stvari tužioca: „...“ sh.p.k sa sedištem u selu M..., opština P..., koga po punomoćju zastupa Ethem Rogova, advokat iz Prizrena, protiv tužene: Kosovska Kompanija za Distribuciju i Snabdevanje električnom energijom AD „KEDS“, sa sedištem u Prištini, koju po punomoćju zastupa Mustafa Batusha, po predmetu spora: radi naknade štete, odlučujući po reviziji punomoćnika tužioca, podnetoj protiv presude Drugostepenog Veća Privrednog suda Kosova u Prištini K.DH.SH.II.br.1533/22 od 20.06.2023.godine, u sednici veća održanoj dana 19.03.2024. godine, doneo je

R E Š E N J E

USVAJA SE kao osnovana revizija punomoćnika tužioca, te se presuda Drugostepenog Veća Privrednog suda Kosova u Prištini, K.DH.SH.II.br.1533/22 od 20.06.2023.godine, ukida i predmet vraća istom sudu na ponovni postupak i odlučivanje.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Osnovnog suda u Prištini, Odeljenje za Privredne sporove IV.EK.br.262/21 od 29.12.2021. godine, u stavu I. dispozitiva usvojen je kao osnovan tužbeni zahtev tužioca, te je obavezana tužena, da tužiocu na ime naknade materijalne štete pretrpljene zbog neredovnog snabdevanja električnom energijom isplati iznos od 47.499,64 eura, sa zakonskom kamatom od 8% godišnje, koja će se obračunavati od 23.10.2014. godine, pa do konačne isplate, u roku od 7 dana od dana dostavljanja presude. Stavom II. dispozitiva je obavezana tužena da tužiocu na ime naknade troškova parničnog postupka isplati iznos od 1.658,00 eura, i to u roku od 7 dana od dana dostavljanja presude.

Protiv ove presude žalbu je u zakonskom roku podnela tužena, a Drugostepeno Veće Privrednog suda Kosova u Prištini, presudom K.DH.SH.II.br.1533/22 od 20.06.2023.godine u stavu I. dispozitiva usvaja istu kao osnovanu i vrši preinačenje prvostepene odluke stavom II. dispozitiva na taj način što odbija kao neosnovan tužbeni zahtev tužioca kojim je zahtevao da se obaveže tužena da tužiocu isplati na ime naknade materijalne štete iznos od 47.499,64 eura, sa kamatom od 8% godišnje koja će se obračunavati od 23.10.2014.godine pa do konačne isplate, u roku od 7 dana od dana dostavljanja prvostepene presude, kao i da tužiocu isplati iznos od ... eura na ime naknade troškova parničnog postupka. Stavom III. dispozitiva određeno je da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

Protiv pravosnažne presude Drugostepenog Veća Privrednog suda u Prištini, reviziju je u zakonskom roku podneo punomoćnik tužioca, zbog bitnih povreda odredbi parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom kao u reviziji.

Odgovora na reviziju nije bilo.

Vrhovni sud Kosova je nakon proučavanja spisa predmeta i ocene revizijskih navoda, a u smislu odredbe člana 215. Zakona o Parničnom Postupku, našao:

Revizija je osnovana.

Prema podacima iz spisa predmeta utvrđuje se sledeće činjenično stanje:

Tužilac je registrovan kao društvo sa ograničenom odgovornošću koje obavlja kao glavnu poslovnu delatnost: sečenje, oblikovanje i obrada kamena itd, isti je izjavio da je za razvoj i neometeno bavljenje poslovnom delatnošću neophodno redovno snabdevanje električnom energijom, i da je zbog toga tužilac zaključio ugovor o redovnom, nesmetanom snabdevanju električnom energijom. Međutim, tužena nije ispunila svoju ugovornu obavezu a to je da redovno, bez prekida snabdeva tužioca električnom energijom, došlo je do prekida u distribuciji struje, usled čega je naneta značajna šteta tužiocu kako u proizvodnji, tako i na mašinama. Tužena je osporila tužbu i tužbeni zahtev tužioca ističući da nemogućnost napajanja električnom energijom nije bila krivica tužene, već da su svi prekidi u snabdevanju električnom energijom nastali kao posledica kvarova na distributivnoj mreži.

Radi utvrđivanja faktičkog stanja prvostepeni je sud angažovao odgovarajuće veštake, nakon čega je doneo presudu kojom je usvojio tužbeni zahtev, jer je utvrdio da među parničnim strankama nije sporno da su dana 21.01.2014. godine potpisali ugovor o redovnom, nesmetanom snabdevanju električnom energijom, na osnovu pomenutog ugovora tužena je preuzela obavezu da tužioca nesmetano snabdeva električnom energijom, a tužilac je preuzeo obavezu da redovno plaća račune izdate na ime snabdevanja, istoj. Takođe, prema pomenutom

ugovoru, tužena je imala obavezu da obavesti tužioca 24 časa unapred o svakom planiranom i neplaniranom nestanku struje. Među parničnim strankama nije sporno da je u periodu isporuke električne energije došlo do prekida isporuke iste, tužilac je tvrdio da je do nestanka struje došlo uglavnom zbog neodgovornosti i nemara tužene, a tužena je tvrdila da su nestanci struje nastali kao rezultat potrebe da se interveniše u elektrodistributivnoj mreži i da nisu rezultat planiranih smanjenja ili isključenja, takođe, na osnovu propisa o distribuciji električne energije, ista ne odgovara za pričinjenu štetu. Sudski određeni veštak elektrotehnike je u svom veštačenju naveo da je tužena bez upozorenja prekinula isporuku električne energije tužiocu u ukupnom trajanju od 2,65 radnih dana ili 63 časa i 43 minuta, i da su navedeni prekidi rezultat nepažnje tužene. Sudski određeni veštak finansijske struke je zatim utvrdio novčani iznos na ime nadoknade pretrpljene materijalne štete u iznosu napred navedenom. Prvostepeni sud je utvrdio da je tokom trajanja ugovora dolazilo do nenajavljenih prekida električne energije i to kao posledica nepažnje tužene, na taj način je tužena povredila ugovornu i zakonsku obavezu, pa je tužiocu pričinjena materijalna šteta tokom obavljanja delatnosti. Prvostepeni sud se pozvao na odgovarajuće odredbe Zakona o Obligacionim Odnosima i doneo je odluku kojom je usvojio tužbu i tužbeni zahtev tužioca, kao osnovan..

Drugostepeni sud je prilikom odlučivanja po žalbi tužene, istu usvojio, a prvostepenu presudu preinačio na taj način što je odbio tužbu i tužbeni zahtev tužioca kao neosnovan. Isti je naveo da se prvostepeni sud nije bazirao na preporuke drugostepenog suda koje su bile date prilikom drugog ukidanja i vraćanja predmeta na ponovno suđenje, a to su odredbe članova 31. i 50, koji se odnose na uslove za isporuku električne energije, kao i odredbe člana 22. Zakona o Energiji br. 03/L-184, isti uopšte nije ocenio da li postoje okolnosti koje isključuju odgovornost tužene. Takođe, visina štete nije dokazana konkretnim dokazima, jer u trenutku nastanka štete nije bilo dokaza, već je ista procenjena na osnovu navoda tužioca, dok je iznos koji se odnosi na troškove proizvođača u odnosu na iskorišćeni kapacitet netačan, odnosno utvrđen je na osnovu pogrešnih proračuna. Stvarni uzrok nestanka struje nije dokazan konkretnim dokazima i uopšte nije procenjeno da li je do nestanka došlo kao posledica nepažnje tužene ili zbog drugih uzroka za koje tužena nije odgovorna. Prvostepeni sud nije cenio bitne činjenice, uzročnu vezu između radnje i pričinjene štete, odnosno nije cenio odgovornost tužene u odnosu na pričinjenu štetu i nije uzeo u obzir pomenute odredbe Zakona o Energiji br. 03/L-184, već je zasnovao svoju odluku na veštačenjima koja su urađena 3 godine od nastanka štete, tužilac nije pružio dokaze koji se odnose na vreme kada tvrdi da je šteta nastala. Veštačenja od strane veštaka su uzete citirano: “zdravo za gotovo” i iste su pristrasne u korist tužioca, tako da nepostoji provera ili konstatacija spornog činjeničnog stanja od bilo

kog nezavisnog organa, koja se odnosi na tvrdnju da je tužiocu pričinjena šteta radnjama tužene. Drugostepeni sud je našao da nije pouzdano dokazana uzročna veza između radnje tužene i pričinjene štete, iz čega proizilazi da tužena ne može odgovarati za naknadu štete tužiocu, tužilac nije pružio nikakve dokaze da je preduzeo mere da spreči štetu.

Kod ovakvog činjeničnog stanja, Vrhovni sud Kosova nalazi da je presuda drugostepenog suda doneta uz bitnu povredu odredbi Zakona o parničnom postupku iz člana 182. stav II. tačka n), jer ista ima nedostataka koji je čine nerazumljivom, dispozitiv iste nije u skladu sa razlozima o bitnim činjenicama datim u obrazloženju, a razlozi o bitnim činjenicama nisu u logičkoj vezi sa izvedenim dokazima. Navedeni nedostaci sprečavaju proveru pravilnosti primene materijalnog prava od strane drugostepenog suda.

Vrhovni sud Kosova konstatuje da je predmet konkretnog spora: nadoknada štete, odnosno tužilac traži da mu tužena nadoknadi štetu pričinjenu zbog neredovnog snabdevanja električnom energijom. U toku trajanja postupka pred nižestepenim sudovima, utvrđeno je da među parničnim strankama nije sporno da je došlo do prekida snabdevanja električnom energijom.

Vrhovni sud Kosova ukazuje na sledeće: ukoliko zbog kvara na elektrodistributivnoj mreži i prekida u isporuci električne energije dođe do oštećenja na električnim uređajima, aparatima ili drugoj pokretnoj ili nepokretnoj imovini, fizička i pravna lica imaju pravo da od elektrodistributivnog sistema ili energetske preduzeća traže odštetu.

Ovo pravo se ne može ostvariti u slučaju kada je do kvara na elektrodistributivnoj mreži došlo usled proglašenja vanrednog stanja od strane Skupštine, kako je to i predviđeno odredbom člana 22. Zakona o Energiji (Zakon br.03/L-184).

U spisima predmeta navodi se period od: 26.01.2014. godine pa do 24.07.2014. godine, kao period u kome je došlo do prekida u snabdevanju sa električnom energijom. Zatim, u dokumentu dostavljenom od strane tužioca pod nazivom: Izveštaj o oštećenju od dana 03.02.2014. godine, stoji, citirano: *“Od 12.11.2013 posle prekida napajanja imali smo problem koji se u početku manifestovao čestim zastojima...”* Imajući u vidu navedeno, za Vrhovni sud Kosova ostaje aposlutno nejasno kada je tačno došlo do prekida u snabdevanju sa električnom energijom, da li je došlo do totalnog prekida u snabdevanju sa električnom energijom, ili je došlo do pada napona, koliko je tačno bilo prekida, koliko su trajali ti prekidi? Sudski određeni veštak elektrotehnike je utvrdio da je došlo do prekida u snabdevanju sa električnom energijom u ukupnom trajanju od 2,65 radnih dana ili 63 časa i 43 minuta, uopšte ne navodeći za koji vremenski period, međutim, takav odgovor dat od strane veštaka je suviše opširan, ne daje

konkretne odgovore na postavljena pitanja. Neophodno je da se navede tačan datum, vreme i mesto nastanka navodnog štetnog događaja, kratak opis kako se desio slučaj koji je prouzrokovao štetu, kratak opis nastalih oštećenja sa procenom, kao i marku, tip, model uređaja, serijski broj, godinu proizvodnje, nabavnu vrednost itd. Zbog čega je došlo do prekida struje, da li je bio u pitanju kvar, da li je tužena intervenisala odmah ili kasnije da otkloni kvar itd. Da li su i ako jesu, radnici tužioca preduzeli mere u cilju sprečavanja nastanka štete, ili u cilju smanjenja štete? Zatim, u spisima predmeta postoji Ugovor koji su potpisale ugovorne stranke dana 21.01.2014. godine, ostaje nejasno za Vrhovni sud da li je isti zaključen u skladu sa odredbom člana 18. stav 7. Zakona o Električnoj Energiji (Zakon br.03/L-201), koji predviđa da javni snabdevač sklapa ugovor sa svim krajnjim potrošačima koje snabdeva električnom energijom. Ti ugovori moraju biti u skladu sa Opštim uslovima snabdevanja električnom energijom i uslovima člana 27. pomenutog zakona.

Distribucija električne energije je po svojoj fizičkoj i pravnoj prirodi opasna delatnost. Distributer električne energije koji vrši opasnu delatnost je u obavezi da preduzima sve mere propisane internim pravilima o tehničkim normativima za pogon i održavanje elektroenergetskih postrojenja i vodova, prema kojima je predviđeno da se rade redovne revizije mreže bez isključenja, da se eventualno utvrđeni nedostaci na mreži u najkraćem roku otklanjaju, kako ne bi bila ugrožena pogonska sigurnost.

Bez obzira na činjenicu da li je tužilac koristio interna sredstva za zaštitu, ostaje nejasno zbog čega nižestepeni sudovi nisu zahtevali od Regulatornog ureda za energiju izjašnjenje povodom nespornog prekida snabdevanja električnom energijom, i kako je do istog došlo, i da li se isto desilo kao posledica vanredno proglašenog stanja, ili neažurnosti elektrodistributivnog preduzeća ili pojedinog njenog radnika. Prema odredbi člana 16. Zakona o Energetskom Regulatoru (Zakon br.03/L-185), Energetska regulatorna kancelarija uspostavlja procedure koje utvrđuju postupke za rešavanje sporova u energetskom sektoru, uključujući između ostalog i žalbe potrošača na nosioce licence u vezi sa pruženim uslugama.

Odredba člana 22. stav 7. Zakona o energiji (Zakon br.03/L-184), predviđa sledeće, citirano: *“Preduzeća za energiju su obavezna da nadoknade bilo koju prouzrokovanu štetu prema bilo kojem licu kao rezultat ograničenja ili obustavljanja sa snabdevanjem električnom energijom, energijom za grejanje ili prirodni gas, uspostavljene prema članu 24, izuzev u slučajevima kada je Regulatorni ured za energiju utvrdila da emergencija se desila kao posledica neažurnosti preduzeća za energiju ili pojedinog njenog radnika. Regulatorni ured za*

energiju će stvoriti proceduru za procenu takve neažurnosti, za ocenu prouzrokovane štete zbog takve neažurnosti, kao i za procenu eventualne nadoknade koju treba nadoknaditi potrošačima i/ili drugim preduzećima za energiju. Svako takvo utvrđivanje od strane regulatornog ureda za energiju podleže sudskom razmatranju u skladu sa Zakonom o upravnom postupku”.

Uvidom u spise predmeta, Vrhovni sud Kosova je utvrdio da postoje dva urađena veštačenja, jedno od strane veštaka elektrotehnike od Oktobra meseca 2017. godine, koje je od strane ovlašćenog predstavnika tužene putem pismenog podneska od dana 13.12.2017. godine, osporeno u celosti, i drugo urađeno od strane veštaka finansijske struke od 31.11.2017. godine. Prvostepeni sud je nakon više ponovljenih postupaka dana 16.12.2021. godine održao sudsku raspravu na kojoj je prisustvovao veštak elektrotehnike koji je odgovarao na pitanja postavljena od strane ovlašćenog zastupnika tužene, sud i punomoćnik tužioca nisu postavili pitanja. Imajući u vidu navedeno, očigledno je da pomenuto veštačenje nije bilo dovoljno jasno za jednu od parničnih stranaka, prvostepeni sud je bio dužan da postupi po odredbi člana 366. stav 1. Zakona o Parničnom Postupku, koji se odnosi na mogućnost suda da po službenoj dužnosti ili na zahtev jedne od stranaka zatraži dodatna objašnjenja od strane sudski određenog veštaka? Što se tiče drugog sudski određenog veštaka finansijske struke, isti nije prisustvovao nijednoj održanoj sudskoj raspravi, tako da je prvostepeni sud propustio da postupi po odredbi člana 362. Zakona o Parničnom Postupku, u kojem je navedeno da se veštak uvek poziva na sednicu o glavnom pretresu.

Primenjujući izloženo na konkretan slučaj, a imajući u vidu argumentaciju drugostepenog suda za zaključak o neosnovanosti tužbenog zahteva, Vrhovni sud primećuje da se taj sud i pored toga što je nesporno da je došlo do prekida u snabdevanju sa električnom energijom, ni na jednom mestu u obrazloženju ne bavi obavezama tužene koje su propisane gore pomenutim zakonskim normama, a to je da potrošačima isporučuje električnu energiju određenog napona i frekfencije uz precizno definisana veća odstupanja koja su izuzetno dozvoljena u slučaju kvara, niti sa aspekta tih normi razmatra eventualno postojanje uzročno-posledične veze između radnje tužene i nastale štete kod tužioca. Obrazloženje drugostepene odluke se teško može oceniti kao zakonom prihvatljivim, jer ne daje relevantne i uverljive razloge za ocenu da tužbeni zahtev tužioca je neosnovan, ovako dato obrazloženje osporene presude ne zadovoljava standard pravičnog suđenja na način kako je to utvrđeno Ustavom Republike Kosova.

Na sva gore navedena pitanja, nižestepeni sudovi su propustili i po službenoj dužnosti da se izjasne ili se obrazlože, u svojim odlukama. Navedeni nedostaci su takve prirode da zahtevaju ukidanje nižestepene presude, bez da se Vrhovni sud uopšte može upuštati u proveru ostalih revizijskih navoda, te proveru pravilnosti primene materijalnog prava od strane nižestepениh sudova.

Obzirom da je prvostepenom presudom usvojen tužbeni zahtev tužioca, dok je drugostepenom presudom preinačena prvostepena presuda tako što je tužbeni zahtev tužioca odbijen, a reviziju je podneo tužioc protiv drugostepene presude, te zbog toga Vrhovni sud poštujući načelo „*reformatio in peius*“ prepustio je drugostepenom sudu da nakon ispitivanja osnovanosti žalbe, odluči o zakonitosti prvostepene presude.

Iz navedenih razloga Vrhovni sud Kosova je našao da drugostepenu presudu valja ukinuti i predmet vratiti drugostepenom sudu na ponovni postupak i odlučivanje. U ponovljenom će postupku na nesumnjiv način biti utvrđena, sva gore navedena pitanja odnosno činjenice. Takođe, će biti utvrđene i ostale bitne činjenice, te će se na tako utvrđeno činjenično stanje pravilno primeniti odgovarajuće materijalno pravo i doneti zakonita i pravedna odluka.

Vrhovni sud Kosova, u smislu navedenog, a uz primenu odredbe člana 224. stav 2. Zakona o parničnom postupku, je odlučio kao u dispozitivu.

VRHOVNI SUD KOSOVA
E.Rev.br.3/24 od 19.03.2024.godine

PREDSEDNIK VEĆA – SUDIJA
Milena Đerić
